

Vacipler ve nafileler

M. Metin Bey: “On birinci Lem’a - Altıncı Nükte’de; Sünnet-i Seniyyenin mertebeleri olduğundan söz ediliyor. Şöyle ki: ‘Bir kısmı vaciptir, terk edilmez. O kısım, Şeriat-ı Garra’da tafsilatıyla beyan edilmiş. Onlar muhkemattır; hiçbir cihetle tebeddül etmez. Bir kısmı da, nevafil nevîndendir. Nevafil kısmı da, iki kısımdır. Bir kısım, ibadete tabi Sünnet-i Seniyye kısımlarıdır. Onlar dahi şeriat kitaplarında beyan edilmiş. Onların tağyiri bid’attır. Diğer kısmı ‘adab’ tabir ediliyor ki, Siyer-i Seniyye kitaplarında zikredilmiş.....” Böylece Üstad nevafil kısmından olan ikinci kısmı açıklıyor. “Vacip olan ve terk edilmeyen, hiçbir cihetle tebeddül etmeyen kısmı” ile “ibadete tabi olan ve tağyiri bid’at olan Sünnet-i Seniyye kısımlarını” tafsilatıyla ve örnekleriyle izah eder misiniz?”

Bedüzzaman Saîd Nursî Hazretlerine göre Sünnet-i seniyye, Allah’tan vahiy yoluyla gelen ve Sevgili Peygamberimiz (asm) tarafından bizzat ve ilk elden uygulanarak bize bildirilen yüce dinin emirlerinin tamamını kapsar. Üstad Hazretleri bu alandan sadece bid’ati dışta tutar ve “Bugün size dininizi tamamladım” 1 âyeti ile öyle bir sınır çizer ki, bu sınırın içine vahiyle gelen emirlerin tamamı girer.² Çünkü dînin bütün emirlerinin uygulamada ilk ve orijinal örneği, rehberi, kılavuzu ve modeli Sevgili Peygamberimizdir (asm).

Sünnet-i seniyyeyi böyle geniş perspektifli anlayınca, bu durumda, şüphesiz Sünnet-i seniyyenin mertebeleri söz konusu olacaktır ki, On Birinci Lem’anın Altıncı Nüktesi’nde açıklanan mertebeler bunlardır.

Bedüzzaman Hazretleri burada Sünnet-i seniyyeyi iki ana kola ayırıyor:

1- Vacipler, 2- Nâfileler.

1- Vâcipler: Bunlar yapılması zorunlu ve gerekli olan dînî emirlerdir. Farz ve vâcip olarak fıkıh ve ilmihal kitaplarına geçen emirler bu kısımdandır. Bu kısım Sünnet-i seniyye terk edilmez. Çünkü bunlar muhkemâttırlar, yani dînin ana direkleri hükmündedirler. Hiçbir şekilde değışmezler, değıştirilmezler. Teşrî edildiği gibi amel edilir.

Bu kısım sünnetler farz veya farzların tamamlayıcısı mesâbesindedirler. Bu kısma sünnet denmesinin sebebi, Allah'ın emirlerinin Peygamber Efendimiz (asm) tarafından uygulama süzgecinden geçirilerek tebliğ edilmiş olmasıdır. Bu kısım emirler, Peygamber Efendimiz (asm) tarafından nasıl uygulandı ise, nasıl gösterildi ise, aynı şekli ve formu korumak, almak ve uygulamak zorundayız. Yapılması halinde farz veya farza yakın sevap kazandırırılar. Bu kısım emirleri terk etmek günahdır. Meselâ farz namazlar, namazların farz ve vacip rükünleri ve şartları, vitir namazı, vitir namazında kunut duâları, namazda tadil-i erkân, namazda kıyamda iken kıraat yapmak, Fâtihâ Sûresi okumak, namazda oturuş, oturuşta ettahiyâtü'yü okumak, bayram namazları, bayram namazındaki ziyâde tekbirler, Kurban Bayramındaki teşrik tekbirleri, Kurban Bayramında kurban kesmek, vakit namazları için ezan okumak, Peygamber Efendimize (asm) salât ü selâm getirmek bu tür farz veya vâcip hükmünde sünnetlerden sadece bir kaçıdır.

2- Nâfileler: Bunlar da iki gruptur:

a) İbâdetlere tâbi Sünnet-i seniyyeler. Bu kısım kitaplarda "sünnet-i müekkede" veya "sünnet-i gayr-i müekkede" kaydıyla beyan edilirler. Buradaki "müekkede" veya "gayr-i müekkede" kaydı söz konusu sünnetin "sıhhat" derecesini değil; emir ve tâlimâttaki "şiddet ve gereklilik" derecesini belirlemek içindir. Bu tür sünnetler tamâmen kulun kendi tercih ve irâdesi ile yapabileceği; yapması halinde, bol sevap, bereket ve feyiz kazanacağı; fakat terk etmesi halinde günahkâr olmamakla berâber sevabından mahrûm kalacağı sünnetlerdir. Meselâ namazların sünnetleri, teravîh namazı, duhâ namazı, teheccüd namazı, Ramazan orucu dışındaki nâfile oruçlar, namazda "Sübhâneke" okumak, Fâtihâ okunduktan sonra "âmin" demek, rükû ve secde tesbihlerini en az üçer defa yapmak bu tür sünnetlere birer misal teşkil eder.

b) İbâdete tâbi olmayan Sünnet-i seniyyeler. Bu kısım, siyer-i seniyye kitaplarında zikredilen ve "âdâb" tabir edilen genel davranış ve fiillerdir. Örf, âdet ve fitrî muâmelelerde bu kısım Sünnet-i seniyyelere uymak, âdetleri ibâdete çevirmektedir.

Meselâ önünden yemek, su içerken bardağın içine nefes vermemek, sağ yanı üzerine yatmak, genel hareket ve davranışlarda sağdan başlamak bu kısım sünnetlerden bir kaçıdır. Bu sünnetlere ittibâ eden büyük feyiz ve nûr alır; ittibâ etmeyen günahkâr olmakla birlikte Sünnet-i seniyye sevabından mahrum kalır.

Dipnotlar:

1- Mâide Sûresi: 3.

2- Lem'alar, s. 58.